

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הפסק באמצע קריאת שמע לשאילת והשבת שלום

הפסק בקריאת שמע וברכותיה

(י"ג א') **משנה:** בפרקים (בין הפרקים) שואל מפני הכבוד (בשלום אדם נכבד), ומשיב. ובאמצע (הברכה או הפרשה), שואל מפני היראה, ומשיב. דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: באמצע, שואל מפני היראה, ומשיב מפני הכבוד; ובפרקים, שואל מפני הכבוד, ומשיב שלום לכל אדם¹.

(המשך **משנה:**) אלו הן בין הפרקים: בין ברכה ראשונה לשניה. בין שניה לשמע. בין שמע לוהיה אם שמוע. בין והיה אם שמוע לויאמר. בין ויאמר לאמת ויציב. רבי יהודה אומר: בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק.

(י"ד א') אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יהודה, דאמר בין אלהיכם לאמת ויציב, לא יפסיק.

(י"ד ב') (ומברר) חוזר ואומר אמת, או אינו חוזר ואומר אמת? (1) אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: חוזר ואומר אמת. (2) רבא² אמר: אינו חוזר ואומר אמת.

(י"ג א') (המשך **משנה:**) אמר רבי יהושע בן קרחה: למה קדמה פרשת "שמע" ל"והיה אם שמוע", כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה, ואחר כך מקבל עליו עול מצות. "והיה אם שמוע" ל"ויאמר", ש"והיה אם שמוע" נוהג בין ביום ובין בלילה, ו"ויאמר" אינו נוהג אלא ביום בלבד.

1. לסיכום: לרבי מאיר אין הפרש בין שואל למשיב. ולמי שאינו שואל אינו משיב. ורבי יהודה סובר שיש הפרש, ולהשיב קל יותר. רבנו יונה. כתבו תוספות (ד"ה ובאמצע) בשם הירושלמי, רב הונא בשם רב יוסף אמר: ודברת במכאן שיש לך רשות לדבר במ. והיינו נמי דאמרין בפ"ק דיומא (י"ט ב') ודברת במ ולא בתפלה, פירוש, שאין משיבין בה מפני הכבוד.

2. על פי ראשונים וכתבי יד (ראה דק"ס). ובדפוס וילנא שלפנינו: רבה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

גרסינן להלן בפרקין (י"ד ב'):

רב משי ידיה וקרא קריאת שמע, ואנח תפילין, וצלי.

(ומקשה) והיכי עביד הכי? והתניא: החופר כוך למת בקבר... הגיע זמן קריאת שמע, עולה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא קריאת שמע ומתפלל! (ומתרץ) שלוחא הוא דעוית³.

שיטות הראשונים

באמצע שואל מפני היראה: הלכה כרבי יהודה, שבאמצע, שואל מפני היראה, ומשיב מפני הכבוד; ובפרקים, שואל מפני הכבוד, ומשיב שלום לכל אדם. דעת רש"י ורמב"ם דיראה היינו כגון מלך או אנס (ורש"י הוסיף, שירא שלא יהרגנו). ודעת רא"ש ורשב"א, שהכוונה לאביו ואמו ורבו שמצווה ביראתם. והוסיף הרשב"א אף מי שגדול ממנו בחכמה. וכן פסק השו"ע⁴. וכתבו תוספות בשם הירושלמי שאפילו באמצע פסוק יכול לפסוק. וכן פסק השו"ע⁵.

הפסקה בקריאת שמע וברכותיה לקדיש וקדושה וברכו: דעת מהר"ם מרוטנבורג שאע"פ שפוסק מפני היראה ומשיב מפני הכבוד, אפילו הכי אינו פוסק לקדיש וקדושה, דכיוון שעוסק בשבחו של מקום אין לו לפסוק בעבור שבח אחר. ודעת

3. השליח קלקל, שאיחר להביא לו תפילין מעיקרא, והגיע זמן קריאת שמע והוזקק לקרות כדי שלא יעבור הזמן, וכי מטי שלוחא דתפילין, אנחינהו. רש"י.

4. או"ח סו"א. וראה ביאור הגר"א (ס"ק ב) שהפנה לתוספות (בבא קמא מ"א ב', ד"ה רבות) שכתבו דהיינו רב מופלג, דהוי כעין רבו. ולפי זה מש"כ הרשב"א (והשו"ע) מי שגדול ממנו בחכמה, היינו מופלג בחכמה.

5. או"ח סו"א. כתב בספר החינוך (מצוה תכ) דמי שלא ראינו שיקפיד על חבירו כלל, לא יפסיק אפילו בין הפרקים. וכתב המשנ"ב (ס"ק ב) שעל כן, לפי מנהגנו כהיום שאין אנו נוהגין לשאול בשלום בבית הכנסת בעת התפלה, אין לשאול או להשיב. עוד כתב: אם עבר והפסיק בק"ש אפילו במקום שאין רשאי להפסיק ולא שהה כדי לגמור את כולה לכולי עלמא אינו חוזר רק לאותו הפסוק, ויש אומרים לאותה תיבה שפסק ממנה, אם הוא במקום דסליק ענינא. וכתב הכסף משנה בשם הרמ"ך בשם הירושלמי (ואינו לפנינו), שבפסוק שמע ישראל לא יפסיק כלל, וכמו בתפילה. וכן פסק השו"ע (סו"א). והוסיף גם בשכמל"ו. מקורות - רש"י (י"ג א', ד"ה מפני). רמב"ם (הל' ק"ש ב, טז). רא"ש (סי' ה). רשב"א (י"ג ב', ד"ה בפרקים). תוספות (י"ג א', ד"ה ובאמצע).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

תוספות, ראבי"ה, רבנו יונה, רשב"א ורא"ש, שיפסיק אפילו באמצע הפרק, דלא גרע ממה שמפסיק מפני היראה ומפני הכבוד. **ורבנו יונה** הוסיף גם ל'מודים', דהיינו לשחות ולומר מודים (אנחנו לך)⁶. **ובסמ"ק** מובא (עפ"י ירושלמי) גם אמן של האל הקדוש, ואמן של שומע תפילה⁷. **והשו"ע**⁸ פסק **כרוב הראשונים**⁹. **והרמ"א** הוסיף את דברי **הסמ"ק**.

עניית אמן לקדיש וקדושה בין גאולה לתפילה: דעת **גאונים**, **הרוקח**, **המאורות**, ו**אוהל מועד**, שמותר. ודעת **תוספות**, **מרדכי**, **ורבינו פרץ**, שאין לענות. וכן פסק **השו"ע**¹⁰.

אדם שהיה קורא ק"ש וקראוהו לקרות בתורה: כתב **המנהיג** שאם היה קורא את שמע, וקראו החזן לעמוד בתורה, צריך לעמוד¹¹. **והרשב"א** כתב שאינו רשאי להפסיק. וכן פסק **השו"ע**¹².

6. אינו מפורש בדברי רבנו יונה שאומר מודים, אבל כן מפרשים דבריו האבודרהם והב"י. והאחרונים מפרשים דבריהם שאומר אף תיבות "אנחנו לך".

7. הירושלמי עוסק בנידון אחר, שבא אדם לבית הכנסת ומצאם מתפללים, אם יתחיל תפילתו או שלא. ומובא להלן בתוספות (כ"א ב', ד"ה עד שלא יגיע). אך הראשונים לומדים מהסוגיא שם לענייננו לגבי הפסקה בקריאת שמע, שדברים אלו דינם שווה לקדושה.

8. או"ח ס"ג, וכתב בביה"ל (ד"ה לקדיש): עיין בכסף משנה (סוף פ"י הל' תפלה) דבברכות קצרות אסור להפסיק באמצע אפילו לאיש"ר וקדושה. והטעם, דעל ידי ההפסק לא יוכל להתחבר סוף הברכה להשם ומלכות שאמר, והביאו להלכה בספר מגן גיבורים. ופשוט דלפי זה אפילו בברכה ארוכה דאמרין שמפסיק, אם אירע לו זה אחר שאמר סוף הברכה ברוך אתה ד', יזהר מלהפסיק לשום דבר (וכן פסק בן איש חי, א, שמות, ו). ובחיי אדם (כלל ה) נשאר בצ"ע לענין דיעבד אם צריך לחזור לראש, עיי"ש.

מקורות - מהר"ם מרוטנבורג (הו"ד ברא"ש). תוספות (י"ג ב', ד"ה שואל). מרדכי (ס"ו מ, בשם ראבי"ה). ראבי"ה (ח"א, ברכות, ס"ו מז). רשב"א (שו"ת, ח"א ס"ו תתסב). רא"ש (ס"ו ה). סמ"ק (מצוה קד). ולמד כן מהירושלמי. ובב"י כתב דתלמודא דידן פליג, ולכן לא כתבוהו הפוסקים).

9. וכתב המשנ"ב (ס"ק יט), דאם שמע קול רעמים יפסיק ויברך, דהוי מצוה עוברת. ויש חולקין, דכיון שהוא עוסק בשבחו של מקום, אין לו לפסוק בשביל שבח אחר. ולא דמי לכל הני דהוי דבר שבקדושה.

10. או"ח ס"ט, וכיצד עושה (אם עדיין לא שמע קדושה או ברכו)? ממתינן בשירה חדשה כדי לענות. וכתב המשנ"ב (ס"ק נב), דבדיעבד, כל שלא אמר ברוך אתה ד' יכול לענות, ולאחר כן צריך להתחיל מראש שירה חדשה, או עכ"פ מצור ישראל דהוא התחלת הענין. מקורות - רוקח (הל' ברכות ס"ו שכא). גאונים (הו"ד בשיבולי הלקט). שיבולי הלקט (סו"ס טז). המאורות (ברכות י"ד ב', הוצ' הרב בלוי, עמ' ס). תוספות (י"ג ב', ד"ה שואל). מרדכי (ריש פרק היה קורא, ס"ו מ). רבינו פרץ (תוספותיו, ברכות י"ג ב'). וראה תרומת הדשן (ס"ו יב), ומהר"י קולון (שו"ת ס"ו לא, שכתב שמדברי ר"ת נראה שאין לענות, עיי"ש).

11. דהא מפני כבוד הבריות ויראתם מפסיק, וכל שכן מפני כבוד התורה.

12. או"ח ס"ד, ופסק בב"י כהרשב"א "דרב מובהק הוא". והמשנ"ב כתב (ס"ק כו) בשם האחרונים, **שמנהג העולם דלא**

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הנחת טלית ותפילין בין הפרקים: כתוב בשבולי הלקט, ארחות חיים, וספר הבתים, שאם שכח להניח תפילין וציצית, שיכול להפסיק בין הפרקים ולהניח, שלא יהא כמעיד עדות שקר בעצמו. **והרא"ש** פסק (לגבי אדם שיכול להעמיד עצמו בגוף נקי רק בזמן ק"ש), בין אהבה וק"ש יניח תפילין ויברך, דאנוס הוא. וכן פסק **השו"ע**¹³. **והרמ"א** כתב שהמנהג שלא לברך על טלית עד לאחר תפילה¹⁴.

הזדמנו לו טלית ותפילין בין גאולה לתפילה: דעת **רבי יצחק ברבי יהודה** שבין תפילין ובין טלית יניח ויברך¹⁵. דעת **תוספות**, **הגהות מיימוניות ומרדכי**, דבתפילין מניח ומברך, וטלית לא יתעטף¹⁶. ודעת **הר"ר משה מקוצי**, דתפילין יניח בלא ברכה¹⁷. **והשו"ע**¹⁸ פסק

כהשו"ע, אלא כדעת המנהיג, ומפסיקים מפני כבוד התורה (חוץ מפסוק שמע ישראל ובשכמל"ו), ואין לשנות המנהג, מפני המחלוקת. ולא יעכב הציבור לחכות עד שיסיים הפרק. אמנם לא יקרא עם החזן אלא ישמע ממנו. ואם ב"מי שברך" שואלו החזן לשמו, לכולי עלמא מותר להשיבו מפני הכבוד. וכשחוזר אחר כך לק"ש, חוזר למקום שפסק, אפילו בפרשה ארוכה ששהה כדי לגמור כולה.

וכשאין שם כהן אלא הוא, פסק המשנ"ב להקל לקרותו (משום פגם כהן) בבין הפרקים. ועוד כתב, שאם הס"ת מונח על השולחן, ואין אחר שיוכל לקרות בתורה, לכו"ע יכול להפסיק מפני כבוד התורה.

וכן הכריע בבן איש חי (שמות, ו) כדעת המנהיג, אלא שכתב שכשקראוהו, יעלה ויקרא בלחש עם החזן. עוד כתב, שאם קראוהו בברכת לאל נעימות או באהבת עולם, אז כשירד יחזור לקרות מתחילת אותה הברכה, ורק בברכה ראשונה של יוצר אור לא יחזור לתחילת הברכה, מפני שיש בה הזכרת השם, אלא יחזור לראש ענין כדי שיהיו הדברים סדורים לנכון. מקורות - רשב"א (שו"ת ח"א סי' קפה). מנהיג (הו"ד בטור).

13. או"ח סו"ב. מקורות - שבולי הלקט (סי' טו). ארחות חיים (הל' ציצית אות כו). רא"ש (שו"ת, כלל ד, סי' א). ספר הבתים (בית תפילה, שערי קריאת שמע, שער שלישי, סי' ח, בסופו).

14. והוסיף בשם יש אומרים שגם על תפילין לא יברך בין הפרקים, ודעה זו לא נזכרה בראשונים, ובב"י הביאה, ושוב חזר בו ב'בדק הבית'.

15. זה לשון תוספות: ומנח תפילין ומצלי - ומהתם משמע שמותר להניח תפילין בין גאולה לתפלה וכן בטלית מניח אדם טליתו בין גאולה לתפלה. וכן מצינו שרבי יצחק ברבי יהודה שלח אחר טליתו ושהה השליח וכבר קרא ק"ש בברכותיה ונתעטף בטליתו וגמר שמונה עשרה והביא ראיה מהכא מההיא דרב.

16. דעיקר ק"ש ותפלה שייכי בתפילין כדאמר בסמוך כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, פירוש באדון שצוה, שהוא קורא והיו לטוטפת ולאות על ידך, ואין. ותפלה נמי כדאמרן, קרי ק"ש ומתפלל זו היא מלכות שמים. אבל ציצית שאינו אלא חובת טלית, שאם יש לו טלית חייב, ואם אין לו פטור מציצית, ויכול לקרוא ק"ש בלא ציצית, ודאי דהוי הפסקה. תוספות.

17. ולאחר י"ח ימשמש בהם ויברך עליהם. הרא"ש ורשב"א חילקו כדברי התוספות בין טלית לתפילין. אלא שמדברי התוספות נראה שמברך מיד. והרא"ש ורשב"א לא הזכירו הברכה כלל. והסתפק בב"י אם סוברים לגמרי כתוספות, או כהר"מ מקוצי, ומה שכתבו שלא יפסיק להניח טלית היינו לאחר גאל ישראל (ומשום הפסק); אבל

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

כהר"מ מקוצי. והרמ"א פסק כתוספות וסיעתם¹⁹.

בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק: דעת רבנו יונה ורא"ש שבין "אלהיכם" ל"אמת" לא יפסיק כלל, ואין דינו אפילו כאמצע הפרק. ולא יפסיק אלא מפני מי שיהרגנו. ודעת הרמב"ם שנחשב כאמצע הפרק. והשו"ע²⁰ פסק כרבינו יונה והרא"ש.

האם חוזר ואומר אמת: פירש הרא"ה, אפילו כשלא שהה בינתיים²¹. ורבינו יונה ורא"ש פירשוה כששהה בינתיים²². ופסקו הפוסקים כרבא, שאינו חוזר²³. וכן פסק השו"ע²⁴.

- קודם גאל ישראל יכול להניח טלית בלא ברכה. והדרכי משה (אות ה) כתב שאף שסתמו, דעתם לגמרי כדעת התוספות, שיניח תפילין בברכה (אלא שהבין שגם לפי תוספות רק לפני גאל ישראל יברך על התפילין).
18. או"ח סו"ח. בב"י כתב שלעניין מעשה נראה לו כדברי הר"מ מקוצי, הלכך, כל שלא גמר גאל ישראל מניח תפילין וציצית (ואינו מברך עליהם עד אחר התפילה, שאז ימשמש בהם ויברך). ואם גמר גאל ישראל, מניח תפילין ואינו מברך עליהם, עד אחר תפילה. אבל טלית אינו מניח.
19. אבל ביאר שטלית יתעטף בלא ברכה. ותפילין, דווקא לפני גאל ישראל, יניח בברכה, ואחרי גאל ישראל יניח בלא ברכה. כפי הבנתו בשיטתם (ועיין משנ"ב ס"ק מב, דהפרי חדש חולק ומתיר לברך אף בין גאולה לתפילה). והוסיף המשנ"ב (ס"ק מז) שנכון שלא יברך על התפילין, אלא ברכת 'להניח' בלבד. מקורות - רבי יצחק ברבי יהודה (רבו של רש"י, הו"ד בתוספות ורבינו יונה). ר"מ מקוצי (הו"ד בתוספות). תוספות (י"ד ב', ד"ה ומנח). הגהות מיימוניות (הל' ק"ש גא, אות ב). מרדכי (סי' נג). רא"ש (סי' י). רשב"א (י"ד ב', ד"ה אמרי).
20. או"ח סו"ו. וכתב הגר"א (ס"ק יד) שלעניין הלכה אין נראה כדברי רבנו יונה והרא"ש, אלא לא עדיף מאמצע הפרק; שכן, עיקר הטעם שלא יפסיק הוא מפני שהוא פסוק אחד, ובכל מקום שמותר להפסיק באמצע הפרק, אפילו באמצע פסוק מותר. מקורות - רמב"ם (ק"ש ביז). רבינו יונה (ח א ברי"ף, ד"ה אלו). רא"ש (סי' ח).
21. משום דאמרין (אליבא דרבי יהודה, וכן הלכה) דבין אלהיכם לאמת לא יפסיק כלל, קא בעי דאחר שחתם באמת, כשהשלים, האם צריך לאומרה פעם אחת כשפותח בברכה. דלרבי יוחנן חשבינן אני ה' אליהם אמת כאילו הוא מפרשתא גופא דקריית שמע, הלכך בעי למימר זימנא אחרינא אמת. ורבא סובר דאינו חוזר ואומר אמת, דלא חשבינן כאילו היא מפרשה גופא דק"ש.
22. כלומר כל היכא שפסק מפני היראה או מפני הכבוד אחר שאמר אמת, או כגון שסיים ק"ש קודם החזן וסמך אני ה' אלהיכם עם אמת, וממתין שיתחיל החזן ושיאמר עמו, צריך לחזור פעם אחרת אמת או לא. רבינו יונה. אבל בלא שהייה, פשיטא דלא יאמר פעמיים אמת. רא"ש.
23. הרמב"ם (הל' ק"ש ביז) אינו מביא הדין. ולכאורה משום שפסק כרבא שאינו חוזר ואומר אמת.
24. או"ח סו"ו. מקורות - רא"ה (י"ד א', ד"ה חוזר). רמב"ם (הל' ק"ש ביז). רא"ש (סי' ח). רבינו יונה (ח א ברי"ף, ד"ה חוזר). וראה ר"ח, הו"ד באור זרוע (הל' ק"ש, סי' לח).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות קריאת שמע, סימן סו)

א. בין הפרקים שואל בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם, ובאמצע שואל בשלום מי שהוא ירא ממנו, כגון אביו או רבו, או מי שהוא גדול ממנו בחכמה, וכל שכן מלך או אנס. ומשיב שלום לאדם נכבד, ואפלו באמצע הפסוק, חוץ מפסוק שמע ישראל וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שלא יפסיק בהם כלל, אם לא מפני מי שירא שמא יהרגנו.

ב. אם שכח להניח ציצית ותפלין יכול להפסיק בין הפרקים להניחם, ויברך עליהם: **הגה:** ויש אומרים שלא יברך עליהם עד אחר התפלה, והכי נהוג לענין טלית (בית יוסף).

ג. לקדיש ולקדשה ולברכו מפסיק אפלו באמצע הפסוק, וכן למודים, אבל לא יאמר אלא תבת מודים בלבד: **הגה:** וכן בברכו לא יאמר יתברך וישתבח וכו', ויש אומרים דאמן שעונין אחר ברכת האל הקדוש ואחר שומע תפלה יש לו דין קדשה, ויוכל לענות אותם בקריאת שמע וכן עקר. ולכל הגי' פוסקים מכל שכן באומר תחנונים (תשובת הרשב"א).

ד. כהן שהיה קורא קריאת שמע וקראוהו לקרות בתורה, יש מי שאומר שמפסיק, ויש מי שאומר שאינו מפסיק, והלכה כדבריו.

ה. ואלו הן בין הפרקים, בין ברכה ראשונה לשניה, בין שניה לשמע, בין שמע לוהיה אם שמוע, בין והיה אם שמוע לויאמר, אבל בין ויאמר לאמת ויצבי לא יפסיק, שלא להפסיק בין ה' לאמת, אלא יאמר אני ה' אלהיכם אמת, ואז יפסיק כדין באמצע הפרק.

ו. אם פסק מפני היראה או הכבוד אחר שאמר אמת, או שסים קדם החזן, וסמך ה' אלהיכם עם אמת, וממתין שיתחיל החזן ושיאמר עמו, אינו צריך לחזור ולומר פעם אחרת אמת.

ז. צריך לסמך גאלה לתפלה, ולא יפסיק לאחר שאמר גאל ישראל, רק אם ארעו אנס שלא הניח תפלין, ונזדמנו לו בין גאלה לתפלה, מניח אז, ולא יברך עליהם עד אחר שיתפלל. אבל טלית לא יניח אז, ואם עד שלא אמר גאל ישראל נזדמנו לו טלית ותפלין, מניח, ולא יברך עליהם עד אחר תפלה:

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הגה: ויש אומרים שקדם גאל ישראל יברך על התפלין, והכי נהוג (מרדכי ותוס' והגהות ממוני מה' קריאת שמע).

ט. אין לענות קדיש וקדשה בין גאלה לתפלה, וכיצד עושה, ממתין בשירה חדשה כדי לענות.

הפסק בהלל ומגילה לשאילת שלום

(י"ד א') בעא מיניה אחי מרבי חייא: בהלל ובמגילה מהו שיפסיק (לשאילת שלום)?

מי אמרין קל וחומר (שמותר להפסיק בהם): קריאת שמע דאורייתא פוסק, הלל דרבנן מבעיא?! או דלמא פרסומי ניסא עדיף?²⁵

אמר ליה: פוסק ואין בכך כלום.

אמר רבא²⁶: ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל (שאומרים בהם הלל שלם²⁷), בין פרק לפרק פוסק, באמצע הפרק אינו פוסק. וימים שאין היחיד גומר בהן את ההלל (שקוראים בדילוג), אפילו באמצע הפרק פוסק.

שיטות הראשונים

הפסק באמצע הלל בימים שאין יחיד גומר בהם הלל: דעת רשב"א ורא"ש, שאין חילוק בין אמצע הפרק לבין הפרקים²⁸. וגם באמצע הפרק, מותר לשאול מפני הכבוד, ולהשיב שלום לכל אדם (וכמו בבין הפרקים בקריאת שמע). אבל לסתם הפסק אחר, אסור להפסיק. ודעת רבנו יונה (לחומרא) שמפסיק כבקריאת שמע (שבאמצע שואל מפני היראה

25. שהלל אומרים לפרסם הניסים שעשה לנו הבורא, וכן מגילה, ואין להפסיק באמצע פרסום הנס.

26. על פי ראשונים וכת"י. עיין דק"ס. ובדפוס וילנא שלפנינו: רבה.

27. י"ח ימים, שהם ח' ימי סוכות, ח' ימי חנוכה, יום ראשון של פסח, וחג השבועות. ובחז"ל מוסיפים עוד ג' ימים: יו"ט שני של פסח, יו"ט שני של שבועות, יו"ט שני של שמיני עצרת. ערכין י' א', תענית כ"ח ב'.

28. כתב המשנ"ב (תפח ס"ק ה): ואלו הן הפרקים הללו הללו עבדי ה' וגו'. בצאת ישראל ממצרים וגו'. לא לנו ה' לא לנו וגו'. אהבתי וגו'. הללו את ה' כל גוים וגו' מן המצר וגו'. ורד"ק כתב דמן המצר אינו תחלת המזמור אלא מתחיל הודו לה' כי טוב וגו'. עכ"ל.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ומשיב מפני הכבוד. ובין הפרקים דרגה למטה). אבל לא לסתם הפסק^{29, 30} והשו"ע³¹ פסק
כרשב"א ורא"ש.

הפסק בהלל בימים שיחיד גומר בהם ההלל: דעת הרשב"א ורא"ש, שהרי הם כקריאת
שמע לגמרי. ודעת רבנו יונה (לחומרא) שחמור מקריאת שמע, ואסור להפסיק באמצע
אף לשאול מפני היראה, משום פרסומי ניסא³². והשו"ע³³ פסק כרשב"א ורא"ש.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות ראש חודש, סימן תכב)

ד. לענין הפסקה, אפלו באמצע שואל בשלום אדם שהוא צריך לנהג בו כבוד ומשיב
שלום לכל אדם, אבל בענין אחר לא יפסיק.
הגה: ודוקא בראש חדש ופסח בימים שאין גומרים הלל, אבל כשגומרים אותו, לענין הפסקה,
דינו כמו בקריאת שמע וע"ל סי' תפ"ח ס"א.

(או"ח, הלכות פסח, סימן תפח)

א. שחרית נכנסים לבית הכנסת, וקורים הזמירות של שבת, ומתפללין תפלת שחרית,
וגומרין ההלל (ומברכין לקרות ההלל), ואין מפסיקין בו אלא כדרך שאמרו בקריאת
שמע, באמצע הפרק שואל בשלום אביו או רבו ומשיב שלום לאדם נכבד שנתן לו
שלום, ובין הפרקים שואל בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם. **הגה:** ודוקא בב'

29. ואע"פ שסובר שאין היחיד מברך על הלל בראש חודש (וכדעת הרי"ף שרק ציבור קורא הלל בברכה), מכל מקום כיוון
שהתחיל בשבחו של מקום, אין לו להפסיק לשיחה בטילה. בענין ברכה על ההלל, דעת רש"י ורמב"ם שאפילו
ציבור אינם מברכים על הלל דר"ח, שאינו אלא מנהג, ואין מברכים על מנהג. ודעת ר"ת ורא"ש שאפילו יחיד
מברך על הלל דר"ח. והרב המגיד כתב ומנהגינו שציבור מברכין עליו ויחיד אומרו בלא ברכה. ופסק השו"ע (או"ח
תכבב) בשם יש אומרים שהציבור מברכים עליו תחילה, ויש אומרים בתרא כרמב"ם, ושכן נוהגים בכל ארץ
ישראל וסביבותיה. והרמ"א כתב בשם יש אומרים כרבינו תם ורא"ש.

30. והרמב"ם (הל' חנוכה גט) סתם דבריו, ולא ברור לאיזה דברים מותר לפסוק. הרמב"ם לא מבאר מה הדין לענין
הפסקה בקריאת המגילה. וצ"ב.

31. או"ח תכבד, מקורות - רא"ש (סי' ה). רבינו יונה (ז' ב ברי"ף, ד"ה אמר רבא). תוספות (י"ד א', ד"ה ימים). ר"ן (פרק במה
מדליקין, יא ב ברי"ף, ד"ה תנא). רי"ף (במה מדליקין יא ב).

32. ולשון המאירי (בביאור שיטת רבנו יונה) "שהוא שבח והודאה, ודומה לתפילה. ולא שינון כקריאת שמע".

33. או"ח תפחא; או"ח תרמדא. כתב המשנ"ב (תרמד ס"ק ז) בשם החיי אדם (כלל קמ"ז) שאם הביאו לו לולב באמצע
הלל, מותר לו להפסיק בין הפרקים, דהיינו בין מזמור למזמור, לברך.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ימים הראשונים שגומרים בהם ההלל דינא הכי לענן הפסקה, אבל בימים שאין גומרים עין לעיל סימן תכ"ב סעיף ד'. ואם פסק באמצע ושהה אפלו כדי לגמר את כלו, אינו צריך לחזר אלא למקום שפסק.

טעימה לשרוי בתענית ולעניין ברכה

(י"ד א') בעי מיניה אשיאן תנא דבי רבי אמי מרבי אמי: השרוי בתענית מהו שיטעום (תבשיל, לדעת אם צריך מלח או תבלין)? אכילה ושתיה קביל עליה, והא ליכא (שטעימה איננה אכילה), או דילמא הנאה קביל עליה, והא איכא?
אמר ליה: טועם ואין בכך כלום.

תניא נמי הכי: מטעמת אינה טעונה ברכה. והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום.
(ומברר) עד כמה (נחשב טעימה)?

רבי אמי ורבי אסי טעמי עד שיעור רביעיתא.

שיטות הראשונים

על איזו תענית מדובר: דעת **התוספות** שהנידון הוא רק בתענית יחיד. אבל בתענית הכתובה, טעימה אסורה³⁴. ודעת **רבי יהודה ברצלוני** שטעימה מותרת בכל הצומות חוץ מיום הכיפורים ותשעה באב³⁵. ודעת **רב שרירא גאון** שאף ביום כיפורים מותרת טעימה³⁶. **והשו"ע**³⁷ פסק **כר"י ברצלוני**. **והרמ"א** הביא דעת **תוספות**, ושכן נהגו.

34. וביאר הב"י דבכלל תענית הכתוב, הם שבעה עשר בתמוז ועשרה בטבת (ואולי גם צום גדליה); אבל כל שאר תעניות, אפילו תענית ציבור (כתענית אסתר ועל הגשמים), מאחר שהוא צריך קבלה משמע דשרי.

35. וכתב הריב"ש בתשובה (סוס"י רפז) דטעמיה משום דעשה שאר תעניות כתענית יחיד, כיון דברצו מתענין אוקמינהו (ראש השנה י"ח ב').

36. "דכי אמור רבנן טועם ואין בכך כלום, לא פליגי ביני תעניות, והלכך כל תעניות שוות". וכן המאירי לאחר שהביא את דעת גאוני ספרד (והיא קרובה לדעת התוספות), שלא הקלו אלא בתענית יחיד, כתב על זה: ואיני רואה הפרש בין זה לזה.

37. או"ח תקס"ז, א. מקורות - רב שרירא גאון (תשובות הגאונים, שערי תשובה סי' שכד), ובמקור אחר בשם **רב שר שלום**

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולחן בן הרב ישראל זצ"ל

מטעמת לעניין תענית: דעת הרא"ה ופסקי רי"ד, שמותר לטעום תבשיל בתענית אפילו על ידי בליעה³⁸. ודעת רב שרירא גאון, רבינו חננאל, רי"ף, רמב"ם, ורשב"א, שמותר לטעום בצום, רק אם פולט מה שטעם³⁹. והשו"ע⁴⁰ פסק כרי"ף ורמב"ם.

עד שיעור רביעתא: דעת רוקח והגהות מיימוניות דלא יטעום רביעית בפעם אחת, אלא מעט מעט ולרוקקו. ודעת רב שרירא גאון ורשב"א דאפילו בפעם אחת יכול לטעום עד כדי רביעית, אם יודע בעצמו שיכול להעמיד עצמו שלא יבלע כלום⁴¹. והשו"ע⁴² כתב דעת הרוקח ביש אומרים קמא, ודעת הרשב"א ביש אומרים בתרא.

אם מותר לרוחץ פיו בשחרית, בתענית: כתב תרומת הדשן, שמי שדרכו לרוחץ פיו בשחרית, בתענית ציבור לא כשר למיעבד הכי⁴³. אבל בתענית יחיד שרי, ואפילו יש במים שרוחץ פיו יותר מרביעית⁴⁴. וכן פסק השו"ע⁴⁵.

(הלכות פסוקות מן הגאונים, מהד' מיללער, סי' קצב). ר"י ברצלוני (הו"ד ברא"ש, תענית א, טו).

38. שאם לא בלע. מאי האי דקאמר עד רביעתא. פסקי רי"ד.

39. והביא הרא"ש (סי' ו) דברי רבינו חננאל, והוסיף ביאור, דטפי מרביעית, חשיבא הנאה לעניין תענית.

40. או"ח תקס"ז, א. ראה להלן, פסקה הבאה.

41. שאילו יכניס בפיו יותר מרביעתא, חוששין שמא מתוך שלוגמיו מלאים, יבלע ממנו ולא אדעתיה. רשב"א.

42. או"ח תקס"ז, ב. ובביאור הגר"א (ס"ק ד) הכריע כדעת הרשב"א, עיי"ש. והמשנ"ב (ס"ק ח) כתב: מדכתב המחבר דין זה בשם יש אומרים ויש אומרים, ולא הכריע בדבר, משמע דדעתו להקל, שהוא מילתא דרבנן. ובחיי אדם העתיק רק דעה הראשונה להחמיר. ואפשר שטעמו משום דהמג"א הביא בשם כמה ראשונים כדעה הראשונה. עכ"ל. וראה כף החיים (אות יב). מקורות - רב שרירא גאון (תשובות הגאונים, שערי תשובה סי' שכד) ובמקור אחר בשם רב שר שלום (תשובות הגאונים - הלכות פסוקות מן הגאונים, סי' קצב, מהד' מיללער). רי"ף (תענית ד א בדפיו). רשב"א (שו"ת ח"א סי' רסז; ח"ד"ה רב). רוקח (הל' תענית, סי' רט). הגהות מיימוניות (הל' תעניות א, יד, אות ל). רמב"ם (הל' תענית א, יד). רבינו חננאל (הו"ד ברא"ש). רא"ש (סי' ו).

43. וכתב ערוך השולחן (תקס"ז, ג) ויראה לי דזהו כשמכניס המים בעומק לפיו, ומעלה פיו למעלה ומחלחל המים בגרונו; אבל כשנוטל המים לפיו והוא עומד שחוח, וכוונתו רק לנקות השיניים, ואין חשש שיבלע בגרונו, מותר, לבד בתשעה באב ויוה"כ.

44. דדוקא הרוצה לטעום אסור ביותר מרביעית, דכיון דמתכוין לטעום מתהני מיניה אף על גב דפולט; אבל המתכוין לרוחץ פיו לא מתהני ליה אפילו יותר מרביעית אם חוזר ופולט. ועוד דדוקא תבשיל ושאר משקין לא שרו אלא עד רביעית, משום דבטפי מרביעית אית ליה הנאה אפילו אי פליט; אבל מים, אפילו ביותר מרביעית לא חשיב מתהני כיון דפליט. תרומת הדשן.

45. או"ח תקס"ז, ג. וכתב המג"א (ס"ק ו): צריך עיון, דזה לקוח מדברי תרומת הדשן, דסבירא ליה דבכל תענית צבור אסור לטעום; אבל הרב ב"י שפסק לעיל דוקא ביוה"כ וט' באב אסור טעימה, אם כן למה כתב הכא לא כשר?

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

לעיסת עצי קנמון ועץ מתוק בתענית: כתב ראבי"ה, שיכול לכוס עצי קנמון ללחלח גרונו, ולפלוט⁴⁶. והביאו דבריו מרדכי והגהות מיימוניות. וכן פסק הרמ"א⁴⁷.

מטעמת לעניין ברכה: דעת הרמב"ם שרק ביחס לתענית מחויב לחזור ולפלוט. אבל לעניין ברכה, אם הוא פחות מרביעית, אף בבולעו אינו מברך (ולדבריו, שיעור "עד רביעית", נאמר אף לעניין ברכה⁴⁸). ודעת תוספות שדברי רבנו חננאל שחוזר ופולט, מתייחסים גם לעניין ברכה. אבל אם בולע, מברך אף בפחות מרביעית (וכשפולט, אף ביותר מרביעית אינו מברך. ולדבריהם, שיעור רביעית נאמר רק לעניין תענית)⁴⁹. והשו"ע⁵⁰ סתם כהרמב"ם, ובשם יש אומרים כתב כהתוספות. והרמ"א כתב שספק ברכות להקל.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות תענית, סימן תקסז)

א. השרוי בתענית יוכל לטעם כְּדֵי רְבִיעִית, וּבְלֶבֶד שְׁיִפְלֹט; וּבִיּוֹם הַכְּפוּרִים וּבִתְשֻׁעָה בָּאֵב, אָסוּר. הַגָּה: וַיֵּשׁ מִחֲמִירִין בְּכָל תַּעֲנִית צָבוּר, וְהָכִי נוֹהֲגִין (תוספות והגהות מיימוני פ"א ות"ה סימן קנ"ח).

ב. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא הִתִּירוּ רְבִיעִית בְּפַעַם אַחַת, אֲלָא מְעַט מְעַט; וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִפְלוּ.

וצריך לומר דמייירי ביתר מרביעית. מקורות - תרומת הדשן (סי' קנח).

46. כיוון שמסקנת הגמרא הנאה לא קיבל עליו. ואמרינן לקמן (פרק כיצד מברכין, ל"ו ב') כס זנגבילא ביומי דכיפורי פטור, ונראה לי דהוא הדין דמותר. ופטור דנקיט משום דשייך באכילה גמורה חיוב חטאת (וכדאמרינן במסכת שבת כל פטורי דשבת פטור אבל אסור, מכלל דשאר פטור, לא). ואפילו אם ביום הכיפורים היה אסור, התם משום דטובא הנאה נאסרו בו, מה שאין כן בשאר תענית. ותו, דדאורייתא הוא.

47. או"ח תקסז, ג. אמנם לדעת הרמ"א, הסובר דטועם ואין בכך כלום מייירי רק בתענית יחיד, כתבו המג"א (ס"ק ח), וביאור הגר"א (ס"ק ז), שצריך לומר שהוא הדין לעיסת קנמון אסורה בתענית ציבור כמו ביום הכיפורים. אבל ערוך השולחן, ס"ק ד, כתב, שאף לפי הרמ"א, בלעיסת קנמון וכו' כיון שאין בזה לחלוחית מים לא חיישינן לה, דאינו אלא כריח בעלמא. אבל הב"י כתב על דברי הראב"ה: ואין דבריו נראים לי! דהא דכס פלפלי ביום הכיפורים פטור, היינו טעמא משום דאין בהם הנאה כלל, אדרכה אזוקי מזקי ליה ששורפין גרונו.

מקורות - ראבי"ה (ח"ג, הל' תענית סי' תתסא). מרדכי (תענית, פרק מאימתי, רמז תרכו). הג"מ (הל' תעניות א, יד, אות ל).

48. ואע"פ שבדרך כלל סובר הרמב"ם שברכה ראשונה אין לה שיעור (הל' ברכות ג, יב), מטעמת שאני, ואין צריך לברך עד רביעית.

49. טור וב"י וביאור הגר"א (או"ח ריב).

50. או"ח ריב. מקורות - רמב"ם (הל' ברכות, אב). תוספות (י"ד א', ד"ה טועם).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

בפעם אחת יכול לטעם עד כדי רביעית, אם יודע בעצמו שיכול להעמיד עצמו שלא יבלע כלום.

ג. מי שדרכו לרחץ פיו בשחרית בתענית צבור, לא כשר למעבד הכי; אבל בתענית יחיד שרי, כיון שפולט; ואפלו יש במים שרוחץ יותר מרביעית. **הגה:** ומתר ללעס עצי קנמון ושאר בשמים ועץ מתוק, ללחלח גרונו לפלט, מלבד ביום הכפורים דאסור (מרדכי דתענית והגהות מימוני פ"א).

(או"ח, הלכות ברכת הפירות, סימן רי')

ב. הטועם את התבשיל אינו צריך לברך עד רביעית, ואפלו אם הוא בולעו; ויש אומרים שאם הוא בולעו טעון ברכה, ולא פטרו את הטועם אלא כשחוזר ופולט ואז אפלו על הרבה אינו צריך ברכה. **הגה:** וספק ברכות להקל.

שאלת שלום ועשיית חפצים לפני התפילה

(י"ד א') אמר רב: כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל, כאלו עשאו במה.

מתיב רב ששת: "בפרקים שואל מפני הכבוד" (הרי שמותר לתת שלום לחברו לפני התפילה)! תרגמה רבי אבא: (רב שאסר להקדים שלום) במשכים לפתחו (אבל פגעו בדרך, שואל).

אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן: אסור לו לאדם לעשות חפציו⁵¹ קודם שיתפלל, שנאמר: "צדק לפננו יהלך וישם לדרך פעמיו"⁵².

ואמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן: כל המתפלל ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו, שנאמר: "צדק לפננו יהלך וישם לדרך פעמיו".

אמר רבי חייא אמר רבי יוחנן: כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן, אין מבשרין אותו בשורות רעות, שנאמר⁵³: "ושבע ילין בל יפקד רע".

51. בגירסת הרי"ף ורא"ש במקום 'אסור לאדם לעשות חפציו', הגירסה: 'אסור לאדם לצאת לדרך'.

52. תהילים פה"ד. ו"צדק", היינו תפילה, שמצדיק בוראו. ורק אח"כ ישם פעמיו לדרכי חפציו.

53. משלי יט, כג.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

איסור נתינת שלום קודם תפילה: כתבו תלמידי רבינו יונה בשם רבני פרוניציא, דאפילו במשכים לפתחו, אינו אסור אלא כשמזכיר לו שלום, משום דשמו של הקב"ה שלום. אבל מותר לומר לו צפרא דמרי טב. ובשם רבנו יונה כתבו, שאם אינו הולך אלא להקביל פניו קודם התפילה, אפילו זה הלשון אסור. וכן פסק השו"ע⁵⁴.

ורבינו ירוחם כתב: פירוש שלום, כמו כריעה. אבל שלום בפה, מותר, כמו צפרא דמרי טב וכיוצא בו. ואפילו כריעה אינה אסורה אלא במשכים לפתחו, אבל אם פגע בו בשום מקום או בבית הכנסת, מותר. וכן כתב גאון בתשובה. וארחות חיים כתב בשם תשובות דקמאי שהכריעה איסור גמור, אפילו בלא נתינת שלום קודם שיתפלל. והשו"ע סתם **כרבינו ירוחם**, ובשם יש אומרים כתב כארחות חיים.

והרשב"א בשם **הראב"ד** כתב שמה שנהגו לומר צפרא דמרי טב, הוא כדי שיתן לב שהוא אסור להתעכב בדברים אחרים כלל עד שיתפלל⁵⁵. והביאו השו"ע⁵⁶ בשם יש אומרים.

הקדמת שלום לאחר אמירת ברכות: כתב המאירי, ואם בירך הברכות או אחת מהן או קרא שמע, אף על פי שלא התפלל, והלך להשכים לפתחו של חברו להקדים לו שלום, אין האיסור חמור כל כך, שהרי קיבל עליו מלכות שמים, ומכל מקום אסור עד שיתפלל. וב"י כתב בשם ארחות חיים, שאם התחיל לברך הברכות וכו' אין לחוש כל כך⁵⁷. והביאו בשו"ע⁵⁸.

54. וכתב המשנ"ב (פט, ס"ק ט): והוא הדין אם הולך בבהכנ"ס ממקום הקבוע לו, למקום חבירו ליתן לו שלום.

55. ומפני שהוא משנה בלשון, יזכור. והוא משום איסור עשיית חפצים קודם שיתפלל. גם בגאונים הוזכר מנהג זה (ראה אוצר הגאונים, ברכות, חלק התשובות, סי' פג, וכתבו שראוי לעשות כמנהג זה).

56. או"ח פטב. וכתב משנ"ב (ס"ק טז): וכל זה לפתוח לומר לחבירו שלום; אבל כשחבירו שואל בשלומו, מותר להשיב בכל ענין.

57. וב'דרכי משה' (ס"ק ב) כתב: ובגמרא ורי"ף (ח א) לא משמע לחלק בין אם התחיל בברכות או לא, דהרי מביא ראיה ממאי דשואל בק"ש מפני היראה ומפני הכבוד וכו'.

58. או"ח פטב. וביאר הגר"א (ס"ק ט-י) דהארחות חיים מיירי בלא משכים לפתחו. עיי"ש. וכן כתב המשנ"ב (ס"ק יד) דבמשכים לפתחו בין לכרוע או נתינת שלום, אפילו התחיל בברכות אסור. מקורות - מאירי (י"ד א', ד"ה מי). ארחות חיים (הל' תפילה, סימן יד. בארחות חיים שלפנינו ליתא. אמנם כן היה לפני הב"י ומהר"י אבוהב).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

איסור עשיית חפציו קודם תפילה: תרומת הדשן דן במי שאומר ברכות ושבתות עד 'ברוך שאמר', וחוזר לביתו ועשה צרכיו וחפציו, אי שפיר קעביד, ומסקנתו, דלא שפיר קעביד. והביאו הרמ"א⁵⁹.

כל המתפלל ואח"כ יוצא לדרך: כתב רבינו מנחם, דלאו דוקא תפילת שחרית, אלא אפילו אי זו תפילה שתהיה, כיון שהגיע זמנה, אין לו לצאת בדרך עד שיתפלל אותה. והשמיטו השו"ע⁶⁰.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות תפילה, סימן פט)

ב. כיון שהגיע זמן תפילה, אסור לאדם להקדים לפתח חבירו לתן לו שלום, משום דשמו של הקב"ה שלום. אבל מתר לומר לו צפרא דמרי טב, ואפלו זה אינו מתר, אלא כשהצריך ללכת לראות איזה עסק. אבל אם אינו הולך אלא להקביל פניו קדם תפילה, אפלו זה הלשון אסור, וכן אסור לכרע לו כשמשכים לפתחו, ויש אומרים דכריעה אסורה אפלו בלא משכים לפתחו, ואם התחיל לברך הברכות אחר כך אין לחוש כל כך, ואם אינו משכים לפתחו אלא שפגע בו בדרך, מתר לתן לו שלום. ויש אומרים שאפלו במוציא חבירו בשוק, לא יאמר לו אלא צפרא דמרי טב, כדי שיתן לב שהוא אסור להתעכב בדברים אחרים כלל עד שיתפלל.

ג. אסור לו להתעסק בצרכיו או לילך לדרך עד שיתפלל תפילת י"ח (ויש מקלין לאחר שאמרו מקצת ברכות קדם שאמרו פרוק שאמר, וטוב להחמיר בזה) (תרומת הדשן סי' י"ח)...

59. או"ח פט, ג. ראיית תרומת הדשן ממה ששואלת הגמרא על הנותן שלום קודם שיתפלל מדין שאילת שלום בין הפרקים, ושם הרי על כרחך אמר ברכות טובא. על כרחך דעל תפילת י"ח קפדינן, כדמשמע 'עד שיתפלל'. והך הנותן שלום לחבירו ועושה חפציו, מילתא חדא. מקורות - תרומת הדשן (סי' יח).

60. או"ח פט, ג. והביאו בכסף משנה (הל' תפילה וד, בשינויי נוסח קלים ממה שלפנינו). והפמ"ג (אשל אברהם, סוף ס"ק ו) פסק כדברי רבינו מנחם, לעניין מנחה וערבית לאחר שהגיע זמנם. ומדברי רבינו מנחם (בספר המנוחה) מוכח שגם לפני מוסף אין לצאת לדרך. והוסיף המשנ"ב (ס"ק כ) ואפילו אם במקום שיבוא יהיה יכול גם כן להתפלל עם הצבור בזמנו, אעפ"כ אסור, דהליכה בדרך הוי כעוסק בצרכיו. מקורות - רבינו מנחם (ספר המנוחה, הל' תפילה וד, ד"ה ולא יצא).